

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

ประชาธิปไตยไทย “เพื่อประโยชน์ใครกันแน่”

จัดทำโดย ดร.ภูมิพิชัย ธารดำรงค์
รหัส ๖๒๐๗๒๙

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๗
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ประชาธิปไตยไทย “เพื่อประโยชน์ใครกันแน่”

ดร.ภูมิพิชัย ธารดำรงค์

พัฒนาการรูปแบบการปกครอง

ระบอบการปกครองในรูปแบบการปกครองของแต่ละประเทศอาจแตกต่างกันไปบ้าง ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้นำ ประชาชน สถานการณ์ และสภาพแวดล้อมของประเทศนั้นๆ แต่ในความเหมือนกันก็เพื่อให้ประชาชนพลเมืองในประเทศมีความผาสุก มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีความยุติธรรม มีความสงบสุข ประเทศชาติพัฒนาสู่ความมั่นคง ลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศ

มีนักคิด นักวิชาการ นักสร้างสรรค์ นักปกครอง ฯลฯ ได้คิดและสร้างรูปแบบลักษณะการปกครองเพื่อนำพาประเทศตน และพลเมืองไปสู่เป้าหมายของความผาสุกในหลาย ๆ รูปแบบของการปกครองขึ้น

แต่ละยุคแต่ละสมัยได้มีการพัฒนาแนวความคิดเหล่านี้มาเรื่อยๆ ตั้งแต่ผู้ปกครองคนเดียว หรือ หมู่คณะที่ถูกคัดสรรหรือแต่งตั้งขึ้น โดยผู้มีอำนาจในระบอบกษัตริย์ หรือ เผด็จการเพื่อกันข้อครหาในความคิดที่อาจจะไม่รอบคอบหรือสร้างประโยชน์ให้แก่ตนหรือพวกพ้องของตน

ระบอบการปกครองในรูปแบบของกษัตริย์นั้น หากได้กษัตริย์ที่ดีมีความรู้ความสามารถ กล้าหาญ ซาถุซัย มีคุณธรรมสูง ก็จะทำให้ประเทศชาติและประชาชนประสบความผาสุก เจริญก้าวหน้า มั่งคั่ง ยั่งยืน ใ้ได้ง่ายดาย รูปแบบเช่นนี้อาจมีความคล้ายคลึงกับระบอบเผด็จการที่ผู้นำกระทำทุกสิ่งอย่างเพื่อส่วนรวม บวกด้วยความรู้ความสามารถ ความดี มีคุณธรรม กล้าต่อสู้และจัดการเอาผิดเอาเปรียบไม่ถูกต้องในสังคม สร้างความสงบสุขให้แก่ประเทศชาติและประชาชนก็เป็นได้เช่นกัน

แต่ปัจเจกบุคคลหรือผู้นำที่มีอำนาจในการปกครองมากจนเกินไปนั้น อาจหลงในอำนาจจนลืมนึกถึงอำนาจที่ตนได้นั้นมิได้เป็นของตนและจะจริงยั่งยืนตลอดไปเพียงแต่เป็นอำนาจที่ประชาชนพลเมืองมอบให้เพื่อสร้างความผาสุก สงบสุข มั่นคง มั่งคั่ง ยุติธรรม ให้แก่พวกเขาต่างหาก

นักคิด นักวิชาการ นักสร้างสรรค์ นักปกครอง ฯลฯ ได้พัฒนารูปแบบการปกครองที่มุ่งเน้นถึงการพัฒนารูปแบบการปกครองประเทศชาติและประชาชนพลเมืองให้ยั่งยืนขึ้น ว่าควรมีรูปแบบเช่นไร

ระบอบการปกครองโดยปัจเจกชนคนเดียวหรือองค์คณะที่ตนแต่งตั้งคัดสรรมานั้น ก็มักจะคล้อยตามความคิดของผู้นำเสมอซึ่งบางครั้งอาจนำไปสู่ความหลง เหลิงอำนาจ จนทำให้ประชาชนพลเมืองต้องลำบากหรือ ประเทศชาติล้มสลายได้เมื่อมีการตัดสินใจที่ผิดพลาดของผู้นำในการที่ประชาชนพลเมืองส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำนั้นๆ เช่น กระทำการรวมก่อสงคราม เป็นต้น

ระบอบการปกครองหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ มีการปกครองที่ใหญ่ๆ เกิดขึ้น ๒ ระบอบ คือ ระบอบคอมมิวนิสต์ (สังคมนิยม) กับระบอบประชาธิปไตย (เสรีนิยม)

ระบอบทั้ง ๒ มีความเหมือนกันในเรื่องของความต้องการที่จะให้ประชาชนพลเมืองของประเทศพ้นจากความยากจนและเดือดร้อนในเรื่องของความเป็นอยู่ และเร่งพัฒนาประเทศให้เจริญขึ้นหลังจากสงครามโลก

ความแตกต่างกันในเรื่องของรูปแบบในการพัฒนาประเทศ ซึ่งอาจมีความไม่เหมือนกันทางปฏิบัติ ซึ่งนักคิด นักวิชาการ นักปกครอง นักสร้างสรรค์ ฯลฯ อาจมีความเชื่อว่ารูปแบบของต้นแบบที่เหมาะสมที่จะใช้ในสถานการณ์เช่นนี้ หรือประชาชนพลเมืองของประเทศนั้นๆ ต้องการรูปแบบการปกครองนี้ให้เกิดขึ้นในประเทศของตนก็เป็นไปได้

สองค่ายใหญ่ที่เป็นผู้นำทางความคิดก็คือ มหาอำนาจเก่า คือ รัสเซีย จีน และประเทศในยุโรป บางประเทศที่คิดว่าระบอบคอมมิวนิสต์เหมาะสมในประเทศของตน และก็ใช้รูปแบบการบริหารประเทศในระบอบนี้ ก็มีประเทศอีกหลายๆ ประเทศเดินตามรูปแบบนี้อยู่

ส่วนอีกฝ่ายมหาอำนาจใหม่ ที่มีชัยในสงครามและไม่ค่อยได้รับผลกระทบในประเทศของตนมากนัก ก็ยืนยันว่าระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองประเทศที่ดีที่สุด คือ อเมริกา ซึ่งก็มีประเทศในยุโรป แม้ได้ผลกระทบในประเทศหลังสงครามโลกก็ยังเชื่อในระบอบการปกครองนี้ว่าดี และสามารถพัฒนาประเทศของตนต่อไปได้ เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส ซึ่งมีรูปแบบการปกครองประชาธิปไตยมาระยะหนึ่งแล้ว เป็นต้น ในอีกหลายๆ ประเทศก็คิดเห็นเหมือนของระบอบนี้ ก็ได้นำระบอบนี้เข้ามาพัฒนาประเทศตน

การชักจูงหรือยื้อแย่งสมาชิกเพื่อให้พัฒนารูปแบบการปกครองให้เหมือนกับประเทศของตนเกิดขึ้นอย่างเงี้ยวๆ และต่อเนื่อง ซึ่งในภาษาทางการเมืองนิยมเรียกว่า “ยุคสงครามเย็น”

ประเทศไทยก็ต้องเลือกข้างว่าควรจะไปทางไหนดี มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในรูปแบบการปกครองโดยกษัตริย์ (สมบูรณาญาสิทธิราชย์) มาเป็นระบอบประชาธิปไตย

แต่ภายในคณะราษฎรที่ได้แย่งชิงอำนาจการปกครองมาจากระบอบกษัตริย์เองก็มีความคิดเห็นแตกต่างกันอยู่บ้างแต่สุดท้ายก็เลือกไปในทาง “ระบอบประชาธิปไตย” (Democracy)

ระบอบประชาธิปไตย (Democracy)

อะไรคือประชาธิปไตย (Democracy)?

ประชาธิปไตยมาจากภาษากรีก ๒ คำคือ demos (the people หรือ ประชาชน) กับ kratia (power, rule หรือ อำนาจ การปกครอง) และภาษาละตินก็ใช้คำนี้จนมาถึงภาษาฝรั่งเศสโบราณว่า democratie

ใน Merriam – Webster Dictionary ให้ความหมายว่า หมายถึง รูปแบบการปกครองซึ่งอำนาจสูงสุดอยู่ที่ประชาชน ผู้ซึ่งใช้อำนาจนั้นโดยตรง หรือโดยอ้อมผ่านระบบการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ซึ่งจัดให้มีการเลือกตั้งโดยเสรี

คำนิยามของ “ประชาธิปไตย” (democracy) เอง ก็มีความหลากหลายไม่แพ้หลักนิติธรรม

ในยุคคลีก ประชาธิปไตยถูกจำแนกเพื่อเปรียบเทียบการปกครองรูปแบบกษัตริย์ (monarchy) อมาตยาธิปไตย (aristocracy) อภิชนาธิปไตย (oligarchy) และ ทรรราชย์ (tyranny) อริสโตเติลได้แยกรูปแบบการปกครองตามแนวทางนี้โดยยึดจำนวนผู้ปกครอง และจุดมุ่งหมายในการปกครอง

อริสโตเติลเห็นว่า รัฐธรรมนูญที่ดีย่อมสถาปนาการปกครองที่มุ่งความผาสุกร่วมกันของคนทุกกลุ่มในสังคม (common good) ถ้ากษัตริย์ปกครองเพื่อความผาสุกของทุกกลุ่ม ก็เรียกว่า ราชาธิปไตย (royalty)

แต่ถ้าปกครองเพื่อพระองค์เอง ก็เรียกว่า ทระราชย์ (tyranny) ซึ่งเป็นรูปแบบที่เลว ถ้าขุนนางปกครองเพื่อความผาสุกของทุกกลุ่ม ก็เป็น อมาตยาธิปไตย (aristocracy) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ดี แต่ถ้าปกครองเพื่อพวกตนเอง ก็เป็นอภิชนาธิปไตย (oligarchy) เป็นการปกครองที่เลว ถ้าคนส่วนใหญ่ (ประชาชน) ปกครองเพื่อความผาสุกของทุกกลุ่ม ก็เรียกว่า ธัมมิกประชาธิปไตย (polity) หรือ (constitutional government) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ดีที่สุด

อับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln(๑๘๐๙-๑๘๖๕)) ให้คำนิยามประชาธิปไตยที่อ้างอิงกับทั่วโลกว่า ประชาธิปไตย คือ “การปกครองของประชาชน,โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” (Democracy is the government of the people,by the people,and for the people.)^๑

เซอร์วินสตัน เชอร์ชิล (Sir Winston Churchill) ได้กล่าวสุนทรพจน์ต่อสภาสมาญของอังกฤษ เมื่อ ๑๑ พฤศจิกายน ๑๙๔๗ ว่า

“รูปแบบการปกครองหลายรูปแบบได้เคยถูกทดลองใช้ในอดีต และจะถูกทดลองใช้ต่อไปในโลกที่เต็มไปด้วยบาปและความทุกข์นี้ ไม่มีใครอ้างได้ว่าประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่สมบูรณ์แบบหรือดีพร้อม จริงๆแล้ว เคยมีการพูดว่า ประชาธิปไตยคือรูปแบบการปกครองที่เลวร้ายน้อยที่สุดในบรรดารูปแบบการปกครองทั้งหลายที่เคยลองใช้กันมา”

แลรี ไดมอนด์ (Larry Diamond) นักรัฐศาสตร์อเมริกันได้ให้องค์ประกอบของประชาธิปไตยว่ามี ๔ ประการคือ

- ๑) ระบอบการเมืองที่เลือกตั้ง และแทนที่รัฐบาลด้วยการเลือกตั้งที่อิสระและเป็นธรรม
- ๒) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมือง
- ๓) การรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพประชาชน
- ๔) หลักนิติธรรม ซึ่งแสดงความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายต่อประชาชนที่เท่าเทียมกัน^๒

เว็บไซต์ Democracy Building^๓ ให้นิยามระบอบประชาธิปไตยว่า หมายถึง ระบอบการปกครอง

ซึ่งมีรัฐธรรมนูญคุ้มครองสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน มีการเลือกตั้งที่อิสระและเที่ยงธรรมและมีศาลที่เป็นอิสระ โดยมีองค์ประกอบหลักคือ

- ๑) การรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนพื้นฐานแก่บุคคลทุกคนต่อการกระทำของรัฐและเจ้าหน้าที่ ต่อกลุ่มต่างๆ ทุกกลุ่มทางสังคม และต่อบุคคลอื่น
- ๒) การแบ่งแยกการใช้อำนาจอธิปไตย

^๑ เป็นสุนทรพจน์ที่เมืองเกตตีสเบิร์ก (Gettysburg) ของประธานาธิบดีลินคอล์น

^๒ Diamond,Larry,Lecture at Hilla University for Humanistic Study, "What is Democracy", ๒๑ มกราคม ๒๐๐๔

^๓ www.democracy-building .info>definition of democracy

- ๓) การให้เสรีภาพทางความคิด การแสดงออก และสื่อมวลชน
- ๔) การให้เสรีภาพทางศาสนา
- ๕) การรับรองสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยเสมอภาค
- ๖) การมีธรรมาภิบาล

ประชาธิปไตยที่ดีและประชาธิปไตยที่เลว

ในสังคมระดับรัฐซึ่งกฎหมายมหาชนถือว่าเป็นนิติบุคคลในกฎหมายโดยสภาพนั้น ปัญหาว่าใครตัดสินใจแทนสังคมนั้น ก็คือปัญหาที่ว่ารัฐนั้นใช้ระบอบการปกครองแบบใด

อริสโตเติลกับรัฐบาลที่ดีและเลว

ถ้าพิจารณาจำนวนคนที่ตัดสินใจแทนสังคมนั้นอย่างที่นักปรัชญาการเมืองในอดีต อย่างเช่น อริสโตเติล (Aristotle) ใช้ก็อาจมีระบอบตัดสินใจที่คนๆ เดียวตัดสินใจแทนสังคมนั้น (เช่นราชาธิปไตย) ระบอบการตัดสินใจที่คณะบุคคลตัดสินใจแทนสังคมนั้น (เช่น อมาตยาธิปไตย) หรือระบอบการตัดสินใจที่ประชาชนตัดสินใจแทน (เช่น ประชาธิปไตย)

อย่างไรก็ดี อริสโตเติลก็ยังใช้จุดหมายของการตัดสินใจของผู้มีอำนาจเป็น ๖ แบบ ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของใคร ถ้าคนๆ เดียว(พระราช) ตัดสินใจเพื่อประโยชน์ของคนทั้งหมด อริสโตเติลถือว่าเป็นการปกครองที่ดีจึงเรียกว่า ราชาธิปไตย (monarchy) แต่ถ้าคน ๆ นั้น ตัดสินใจเพื่อประโยชน์ของตนหรือพรรคพวก อริสโตเติล เรียกว่า ทรรราชย์ (Tyrant)

ถ้าคณะบุคคลตัดสินใจเพื่อประโยชน์สุขของคนทั้งหมดเป็นการปกครองที่ดีจึงเรียกว่า อมาตยาธิปไตย (aristocracy) แต่ถ้าการตัดสินใจนั้นเป็นไปเพื่อคนบางกลุ่มหรือพรรคพวกตัวเอง จัดเป็นการปกครองที่เลว จึงเรียกว่า อภิชนาธิปไตย (oligarchy)

ถ้าประชาชนตัดสินใจเพื่อประโยชน์สุขของคนทั้งหมด (ไม่ใช่เพียงแต่เพื่อประชาชนฝ่ายข้างมาก) เรียกว่า Polity หรือ Constitutional Government แต่ถ้าการตัดสินใจนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนฝ่ายข้างมาก แต่ละเลยคนส่วนน้อยที่มีฐานะดีกว่าพวกตน อริสโตเติลเห็นว่าเป็นการปกครองที่เลว หรือ “ประชาธิปไตย” (Democracy)

อริสโตเติลให้ความสำคัญกับความผาสุกร่วมกัน (koinei sympheron หรือ common good) ในฐานะเป็นจุดหมายของการเมืองและสังคม และใช้แยกแยะระหว่าง “รัฐธรรมนูญที่ถูกต้อง” (right constitution) กับ “รัฐธรรมนูญที่ผิดพลาด” (wrong constitution) รัฐธรรมนูญที่ถูกต้อง กำหนดการปกครองเพื่อความผาสุกร่วมกันของทุกคนในสังคม แต่รัฐธรรมนูญที่ผิดพลาดกลับ กำหนดการปกครองเพื่อประโยชน์ของผู้ปกครองเท่านั้น^๔

ความผาสุกร่วมกันมีที่มาจากความผาสุกของคนทุกคนนั่นคือทำให้คนเป็นมนุษย์เต็มเปี่ยม มีสิทธิและกระทำในสิ่งที่มนุษย์ควรทำ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของชีวิตมนุษย์ แต่แม้บุคคลกับรัฐจะมีจุดมุ่งหมายเดียวกันก็จริง แต่จุดมุ่งหมายของรัฐย่อมยิ่งใหญ่และสมบูรณ์กว่าจุดมุ่งหมายของแต่ละคน โดยสรุป อริสโตเติลย้ำว่าการปกครองต้องสร้าง “ชีวิตที่ดี” ซึ่งทำให้ประชาชนมีความสุขนั่นเอง

^๔ Diggs.BJ(๑๙๗๓-๐๑-๐๑)the Common goal as reason for Political Action” in Ethics ๘๓ p.๒๘๓-๒๙๓

ปราชญ์ตะวันตกกับรัฐที่ดีและเลว

แม้ในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการกำหนดจุดมุ่งหมายของการปกครองที่ดีไม่ว่าจะเป็น เซนต์ โทมัส อควีนาส (Thomas Aquinas) ฌอง ฌาคส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) ต่างก็พูดถึงความผาสุกร่วมกันของประชาชนทุกคนว่าเป็นจุดหมายของการปกครองที่ดีแม้จะมีรายละเอียดของปรัชญาต่างกัน

แต่ต่อมาความผาสุกร่วมกันถูกตีความไปต่างๆ นานา ตามความคิดของปรัชญาเมธีแต่ละคน เช่น อัดัมสมิธ (Adam Smith) เชื่อว่ามนุษย์มีผลประโยชน์ส่วนตนและเห็นแก่ตัว แต่เมื่อให้มนุษย์ลงมือผลิตและแลกเปลี่ยนสินค้ากัน กฎแห่งอุปสงค์-อุปทาน จะเป็นมือที่มองไม่เห็นที่จะกำหนดราคาและจำนวนการผลิตสินค้า ดังนั้น เสรีภาพตามธรรมชาติที่ให้แต่ละคนสามารถใช้ความเห็นแก่ตัวของตนกระทำการผลิตและจำหน่ายได้ภายใต้การแข่งขันเสรี และกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายแบบเดียวกัน จะให้คนจำกัดตนเองและเศรษฐกิจเพื่อมุ่ง พุดอีกในหนึ่งก็คือระบบเศรษฐกิจแบบตลาดที่มีการแข่งขันเสรีจะทำให้ความเห็นแก่ตัวของแต่ละคนกลายเป็นความผาสุกร่วมกันได้

เจเรมี เบนธัม (Jeremy Bentham) นักปรัชญาอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) เห็นว่า “ความผาสุกที่ยิ่งใหญ่ที่สุดก็คือความผาสุกของคนจำนวนมากที่สุด (the greatest possible good for the greatest possible number of individuals)”

จอห์น รอว์ล (John Rawls) นักปรัชญาร่วมสมัยชาวอเมริกันผู้เขียนหนังสือ “ทฤษฎีเกี่ยวกับความยุติธรรม” (A Theory of Justice)^๕ ไปจากฐานความคิดของสัญญาประชาคม ที่ว่าถ้าคนจะต้องเลือกจัดสรรความยุติธรรม (distribution justice) คน ๆ นั้นจะต้องไปจากจุดยืนดั้งเดิม (original position) ที่สมมุติว่าไม่รู้อะไรเลยเพราะ “ม่านแห่งความไม่รู้” (veil of ignorance) คือไม่รู้ว่าเป็นใคร มีฐานะอะไร ฯลฯ เพื่อสลัดความเห็นแก่ตัวออกไปให้หมด เพราะถ้าคน ๆ นั้น ไม่รู้ว่าตนจะเป็นเช่นไรในสังคมนั้นๆ เขาจะเลือกจัดสรรความยุติธรรมที่เป็นธรรม (fair) สำหรับทุกคน ซึ่งรวมทั้งคนอื่น ๆ และตัวเขาเอง เขาจะเลือกความยุติธรรม ๒ หลัก

หลักแรก คือ ทุกคนจะต้องมีสิทธิเสมอกันที่จะมีเสรีภาพพื้นฐานที่สอดคล้องกับเสรีภาพของผู้อื่นที่มีเหมือนกัน โดยเฉพาะ เสรีภาพทางการเมือง เสรีภาพในความเชื่อและการแสดงออก เสรีภาพในการรวมตัวกัน เสรีภาพในชีวิตร่างกาย เสรีภาพในทรัพย์สิน

หลักที่สอง คือ ความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและสังคมต้องแก้ไขโดย

- ก) ให้ผู้ที่ด้อยโอกาสที่สุดในสังคมได้ประโยชน์สูงสุด ซึ่งต้องสอดคล้องกับหลักการยอมที่เป็นธรรม
- ข) ตำแหน่งต่างๆ ในภาครัฐและเอกชนต้องเปิดให้ทุกคนภายใต้เงื่อนไขความเท่าเทียมแห่งโอกาส

จะเห็นว่าแม้ปราชญ์ตะวันตกก็เห็นว่าการปกครองไม่ว่าเป็นรูปแบบใดแต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ แต่การปกครองนั้นต้องมีจุดมุ่งหมายที่ดีซึ่งบ้างก็เรียกว่า “ความผาสุกร่วมกัน” บ้างก็เรียกว่า “ความยุติธรรม”

^๕ Rawls's justice, A Theory of Justice; Oxford; Oxford University Press, revised edition, ๑๙๙๙

ประชาธิปไตยไทย (Thai Democracy)

ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยการปฏิวัติการยึดอำนาจของกลุ่มคนคณะหนึ่งซึ่งเรียกตนเองว่า “คณะราษฎร”

คณะราษฎร ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๐ มีการประชุมครั้งแรกที่บ้านพักเลขที่ ๙ ถนนจอมเมอรราร์ด กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ผู้เข้าร่วมประชุมมี ๗ คน การประชุมกินเวลา ๕ วัน และลงมติให้ปรีดี พนมยงค์ เป็นประธานและหัวหน้าคณะราษฎร

เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ไทยและทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ที่เคยเป็นผู้ปกครองสูงสุดของประเทศมาช้านานเสียอำนาจส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงดังกล่าวในพ.ศ. ๒๔๗๕ การต่อสู้ทางการเมืองก็ยังมีได้จบลงไปอย่างสิ้นเชิง ยังคงมีการต่อสู้กันระหว่างผู้นำในระบอบเก่า กับระบอบใหม่ หรือความขัดแย้งในผู้นำคณะราษฎรด้วยกันเอง โดยการต่อสู้ทางการเมืองและความคิดอุดมการณ์ได้ดำเนินต่อเนื่องยาวนานเป็นเวลากว่า ๒๕ ปี ภายหลังจากการปฏิวัติและนำไปสู่ยุคตกต่ำของคณะราษฎรในกาลต่อมา จนถือว่าหมดอำนาจทั้งในการเมืองและในสัญลักษณ์อุดมการณ์ เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ซึ่งระลึกถึงวันเปลี่ยนแปลงการปกครอง ถูกยกเลิกใน พ.ศ. ๒๕๐๓^๖

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง

บริบททางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในช่วงก่อนการเกิดขึ้นของการเปลี่ยนแปลงการปกครองนี้ เรียกได้ว่าอยู่ในสถานะที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออก และระส่ำระสายเป็นอย่างมาก ปัญหาเศรษฐกิจที่รุนแรงอันเป็นผลพวงมาจากช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๑ ก็ยังคงส่งผลกระทบเป็นวงกว้างในสังคม รัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชย์เองก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ กระแสความไม่พอใจต่อรัฐบาลและระบอบเก่าก็ยิ่งทวีคูณมากขึ้นเป็นวงกว้าง

โดยมีการวิพากษ์วิจารณ์ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และการทำงานของรัฐบาลเป็นอย่างมากในช่วงเวลาดังกล่าว โดยเฉพาะสื่อมวลชนนักหนังสือพิมพ์ที่มีบทบาทอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลานั้น จนถึงขั้นวิจารณ์ถึงการเปลี่ยนรูปแบบการปกครองไปสู่ระบอบใหม่แบบตะวันตก มีบทความอธิบายความหมายของรัฐธรรมนูญ และประโยชน์ของการมีระบบรัฐสภามากขึ้น

เมื่อเวลาอย่างก้าวมาถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ คณะราษฎร มีสมาชิกประมาณ ๑๐๐ คน เป็นนายทหารประมาณครึ่งหนึ่ง คณะราษฎรใช้เวลาประมาณ ๓ ชั่วโมงในเวลาอำเช้าของวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ในการปฏิวัติการยึดอำนาจเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง

หลังจากนั้น พระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน) หนึ่งในสมาชิกของคณะราษฎรได้เป็นตัวแทนของคณะราษฎรในการอ่านประกาศคณะราษฎร ฉบับที่ ๑ โดยในคำประกาศ สามารถสรุปความได้ว่า “บัดนี้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้สิ้นสุดแล้ว”

หลังจากอ่านคำประกาศของคณะราษฎรเสร็จสิ้นลง ถือได้ว่าสยามประเทศได้เปลี่ยนผ่านจากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่ก่อกำเนิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ ไปสู่ระบอบใหม่ที่ปัจจุบันมีผู้ให้

^๖ Peeraponassawatheppitak.blogspot.com

คำอธิบายไว้อย่างหลากหลาย บ้างก็ว่าเป็นประชาธิปไตย (Democracy) บ้างก็ว่าเป็นระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitution Monarchy)

อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ ถือได้ว่าเป็นหมุดหมายที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของไทย อันเป็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงเชิงวัฒนธรรมทางการเมือง ล้วนแล้วแต่ส่งผลให้หน้าตาของระบบการเมืองไทยเปลี่ยนแปลงไปและส่งผลปรากฏให้เห็นเป็นมรดกตกทอดจนถึงในปัจจุบัน^๗

ความจริงของระบอบประชาธิปไตยไทย

หากนำนิยามของประธานาธิบดี อับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) ที่อ้างอิงกับทั่วโลกไว้ว่า “ประชาธิปไตย คือ การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” (Democracy is the government of the people, by the people, and for the people) แล้วจะอนุมานได้ว่า ประเทศไทยอาจยังไม่เคยมีประชาธิปไตยมาเลยก็ได้ หรือเป็นประชาธิปไตยจอมปลอม เป็นแค่รูปแบบเท่านั้น

ของประชาชน

การปกครองจากการปฏิบัติกรียัดอำนาจจากพระมหากษัตริย์มาแล้วนั้น ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศในขณะนั้นอาจยังไม่ทราบหรือมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติการหรือเรียกร้องการปกครองรูปแบบใหม่ี่เอาเสียเลย มีเพียงกลุ่มชนหรือคณะราษฎรที่ประกอบด้วยทหารประมาณครึ่งหนึ่งซึ่งมีอำนาจเดิมอยู่แล้วร่วมกับนักวิชาการ ข้าราชการพลเรือน บางส่วนได้ก่อนการยึดอำนาจและร่วมกันร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาเพื่อการปกครองตามความคิดเห็นของคณะตน ซึ่งก็มีความแตกแยกกันอยู่ไม่น้อย

การยื้อแย่งอำนาจการปกครองเป็นไปเพื่อรักษาฐานอำนาจของตนและพวกพ้องไว้โดยมิได้คำนึงถึงความต้องการของประชาชนพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ จึงเกิดการปกครองที่ล้มลุกคลุกคลานมาเป็นเวลานาน

การไร้เสถียรภาพของการปกครองโดยผ่านการยื้อแย่งอำนาจกัน ก่อให้เกิดการปฏิวัติรัฐประหารเปลี่ยนไปมาเป็นวงจรอุบาทว์ที่ทำให้รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศต้องปรับเปลี่ยนยกเลิกไปหลายฉบับ การพัฒนาการเมืองและประเทศชะงักงันด้วยอำนาจเผด็จการในบางครั้งจนบางครั้งนำไปสู่การนองเลือด

๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เกิดการประท้วงจากนิสิตนักศึกษาที่ศึกษาการเมืองการปกครองและรู้ดีว่า ประชาธิปไตยไทยนั้นเป็นประชาธิปไตยจอมปลอม จึงเกิดการเรียกร้องและรวมตัวกันจากสถาบันการศึกษาหลาย ๆ แห่ง คณาจารย์ที่เคยศึกษาเล่าเรียนตำราการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด กอปรกับสถานการณ์จริงที่เปรียบเสมือนไม่ใช่

^๗ คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร (๒๕๕๓),ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย : ฉบับปรับปรุงเป็นภาษาไทยจาก A history of Thailand (กรุงเทพฯ : มติชน)

ประชาธิปไตยที่แท้ จึงเกิดการปะทะกันระหว่างฝ่ายรัฐบาลทหาร กับ นิสิตนักศึกษา เสียเลือดเสียเนื้อ ล้มหายตายจากกันไปไม่น้อย ฝ่ายนิสิตนักศึกษาได้รับชัยชนะ

การได้ชัยชนะของเหล่านักศึกษานำมาซึ่งอำนาจของประชาชนพลเมืองมีมากขึ้น มีการพูดไปถึงการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบอบคอมมิวนิสต์ สถานการณ์ถูกกล่าวอ้างไปต่าง ๆ นา ๆ มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อไปในรูปแบบการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์มากมายจากหนังสือแปล ต่าง ๆ นิทรรศการงานแสดง จนถึงขั้นที่รัฐบาลฝ่ายมหาตมาคานธีเกรงว่าจะเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงออกคำสั่งว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย รวมถึงการเดินทางกลับของอดีตนายกจอมพลถนอม กิตติขจร จอมพลประภาส จารุเสถียร ที่ได้หนีออกไปนอกประเทศอีกครั้ง จึงเกิดการนองเลือดครั้งใหญ่อีกครั้ง เมื่อ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ซึ่งทำให้ประชาธิปไตยที่น่าจะมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างที่ดีหรือรูปแบบที่เหมาะสม กลับไปสู่วัฏจักรแบบเก่า ๆ อีก

ประชาธิปไตยไทย จึงถูกรอบงำกลับคืนสู่อำนาจปฏิวัติรัฐประหารอีกเป็นช่วงๆ รัฐบาลไร้เสถียรภาพจนทำให้สถานการณ์บ้านเมืองและประชาชนพลเมืองยังไม่สามารถพัฒนาให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สมดังคำว่า ระบอบประชาธิปไตยที่ต้องการลดความเหลื่อมล้ำ นำความเท่าเทียมให้แก่ประชาชนพลเมืองได้

ต่อมาสักกระยะหนึ่ง เศรษฐกิจโลกขยายตัวดีขึ้น ขยายตัวอย่างมาก ประเทศไทยได้รับอนิสต์ที่มีรัฐบาลที่เตรียมความพร้อมในเรื่องสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ไว้เรียบร้อยแล้วจึงเป็นที่หมายตาของนักลงทุนต่างประเทศ กอร์ปกับสถานการณ์การเมืองที่นิ่งขึ้นและก็เป็นจังหวะดีที่ประเทศญี่ปุ่นถูกบังคับให้ปรับอัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินเยนกับสหรัฐอเมริกาและยุโรป ทำให้ต้องหาแหล่งการลงทุนเพื่อเป็นฐานส่งออกของประเทศตน

ประเทศไทยในช่วงรัฐบาล พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จึงได้โอกาสที่เหมาะสมในการชักจูงประเทศญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนในประเทศไทย ทำให้เศรษฐกิจพัฒนาและเจริญอย่างรวดเร็วด้วยการขยายท่าเรือและการขนส่งอื่นๆ ผนวกกับการลงทุนการจ้างแรงงานทำให้เศรษฐกิจประเทศไทยโตขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นผลให้ประชาชนพลเมืองเริ่มอยู่ดีกินดีมีงานทำมากขึ้น

ต่อด้วยการเข้ามาของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จึงเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนมีคำกล่าวขานจากนายกรัฐมนตรีนายชาติชาย ชุณหะวัณ ว่าจะ “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” เศรษฐกิจดี ประชาชนมีงานทำ รายได้เพิ่มขึ้น แต่ค่าครองชีพและที่ดินก็มีราคาพุ่งสูงขึ้นตามลำดับ จนเกิดสภาวะที่เรียกว่า เศรษฐกิจ “ฟองสบู่”

มีการปฏิวัติยึดอำนาจอีกเช่นเคย ทำให้เกิดภาวะชะงักงันการลงทุนต่อเนื่อง การเมืองเริ่มไร้เสถียรภาพอีกเช่นเคย เข้าสู่ภาวะวัฏจักรเดิม ๆ

แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาเศรษฐกิจกำลังพัฒนาไปดีขั้นนั้น แต่การสร้างฐานรากให้เข้มแข็งมิได้มีการสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศให้แข็งแกร่งขึ้น เมื่อเกิดการปฏิวัติรัฐประหารขึ้น ขนชั้นกลางที่กำลังเพลิดเพลินกับเศรษฐกิจที่กำลังเจริญเติบโตอยู่ บวกกับประชาชนพลเมืองที่กำลังมีรายได้เพิ่มขึ้นไม่ค่อยพอใจในการรัฐประหารครั้งนี้ เมื่อมีรัฐบาลใหม่ที่ใช้คำว่า “เสียสัจย์เพื่อชาติ” เข้ามาบริหารประเทศจึงเกิดการประท้วงไม่ยอมรับนายกรัฐมนตรีนายทักษิณ

๑๗- ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๓๕ จึงเป็นที่มาของคำว่า “พฤษภาทมิฬ” เกิด “มือบมือถือ” มีการปะทะกันระหว่างทหารกับกลุ่มผู้ประท้วง จนถึงขั้นที่ต้องมีการร่างฎีกาเพื่อถวายพระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ก่อนที่จะบานปลาย เสียเลือด เสียเนื้อ เสียชีวิตผู้คนไปมากกว่านี้ พระองค์ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งให้พลเอกสุจินดา คราประยูร และพลตรีจำลอง ศรีเมือง เข้าเฝ้าและกฤษฎีเหตุการณ์ที่ไม่สงบลงได้ พลเอกสุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี ประกาศลาออก วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๓๕

มีรัฐบาลพระราชทาน โดยให้นายอานันท์ ปันยารชุน กลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งเป็นสมัยที่ ๒ ช่วง ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๕ – ๒๓ กันยายน ๒๕๓๕

หลังจากนั้นก็มีการเลือกตั้งให้กลับมาสู่รูปแบบประชาธิปไตยอีกครั้ง ซึ่งก็อยู่ในช่วงที่เศรษฐกิจและการเมืองมีการตื่นตัวไม่ใช่น้อย จนมีการเสนอให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นเพื่อให้ได้รัฐธรรมนูญที่ยึดโยงกับประชาชนให้มากที่สุด โดยหวังว่าจะทำให้ประชาธิปไตยเข้มแข็งยิ่งขึ้น ทำให้พรรคการเมืองเข้มแข็ง ลดการมีพรรคเล็กพรรคน้อย ที่คอยต่อรองอำนาจกันจนรัฐบาลไร้เสถียรภาพขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็มาถึงยุคฟองสบู่แตกพอดี

เมื่อถึงยุคฟองสบู่แตก เศรษฐกิจย่ำแย่ มีนักการเมืองใหม่ๆ อาสาเข้ามาแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งก็เป็นความหวังให้แก่ประชาชนพลเมืองในขณะนั้น เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว ประชาชนคนรากหญ้าเริ่มมีหนทางสว่างสดใสขึ้นบ้าง ยุคของโอกาสที่เรียกกันว่า หาเสียงแบบ “ประชานิยม” จนพรรคการเมืองหนึ่งได้เสียงข้างมากและเป็นรัฐบาลซึ่งอยู่ครบปีการบริหาร และคาดการณ์ว่าจะเป็นต่ออีกสมัยต่อๆ ไป

และก็เป็นเช่นนั้น พรรคการเมืองที่มองนโยบายรากหญ้าเป็นสำคัญได้รับการตอบรับกลับมาเป็นรัฐบาลอีก จนทำให้เกิดการเล่นการเมืองนอกสภา จนไปถึงการยึดอำนาจของฝ่ายทหาร

การยึดอำนาจการปกครองนี้จะเป็นระยะสั้นๆ เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการเลือกตั้ง แก้ไขกฎกติกาบางอย่างเพื่อหวังช่วยชนะในการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นรูปแบบของประชาธิปไตย แต่ก็ไม่เป็นตามคาดหวัง

การออกนโยบายประชานิยม หรือได้กระทำให้เกิดเป็นรูปธรรมไปบ้างแล้วทำให้ประชาชนพลเมืองเสพติดในสิ่งเหล่านี้ ซึ่งแต่ก่อนอาจไม่ได้รับการช่วยเหลือถึงขนาดนี้ ก็เลยทำให้หลายๆ พรรคการเมือง นักการเมืองเสนอนโยบายประชานิยมกันเป็นการใหญ่

เกิดการปฏิวัติรัฐประหารแย่งชิงอำนาจการปกครองกลับไปสู่ทหารอีกครั้งในวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ จนมาถึงปัจจุบัน

การปกครองที่ผ่านมามะเห็นได้ว่าเป็นการปกครองที่ต้องการปกป้องประโยชน์ของตนและพวกพ้อง โดยมีได้คำนึงถึงความเป็นอยู่หรือความต้องการของประชาชนพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศเลย หากแต่ใช้ประชาชนเป็นเครื่องมือในการได้อำนาจทั้งสิ้น อย่างนี้คงพอประมาณได้ว่าเป็น “ประชาธิปไตยจอมปลอม” เพราะไม่ใช่เป็นของประชาชน แต่มักจะอ้างประชาชนทุกครั้งทุกคราไป

ส่วนการบอกว่าเป็นการปกครองโดยประชาชนก็อาจถูกในบางส่วนเพราะมีการให้ประชาชนมีสิทธิจัดตั้งพรรคการเมืองในการเสนอตัวเข้าไปบริหารและปกครองประเทศ และในการใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง

โดยประชาชน

การจัดตั้งพรรคการเมือง

การจัดตั้งพรรคการเมืองย่อมต้องใช้ทุนทรัพย์จำนวนไม่น้อยเพื่อให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง มีพรรคการเมืองที่เป็นประชาชนพลเมืองรากลึกอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร หรือปกครองประเทศก็ทำได้ยาก

เมื่อการเมืองในรูปแบบของการเลือกตั้งนั้น ผู้สมัครแน่นอนต้องมีทุนทรัพย์ที่มีในปัจจุบัน หรือทุนทรัพย์ที่ได้สะสมไว้เป็นเวลานาน อาจจะเป็นด้วยชื่อเสียง เกียรติยศที่ทำมาก็ได้ แต่ก็หาพรรคการเมืองที่ต้องการให้เข้าร่วมก็ไม่ง่ายนัก ยกเว้นดังจริงๆ และผู้บริหารพรรคหรือผู้มีตำแหน่งในพรรคก็ต้องการระดมทุนเพื่อให้พรรคการเมืองตนเข้มแข็ง ดังนั้นเงินทุนจึงสำคัญอย่างยิ่ง

การจะให้พรรคการเมืองจัดตั้งโดยประชาชน คนไม่มีทุนทรัพย์คงทำได้ยาก หากแต่ต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาช่วยเหลือจากองค์กรอิสระที่ก่อตั้งขึ้นมาช่วยเหลือพรรคการเมืองโดยประชาชน ซึ่งวิธีการก็ไม่ใช่ว่าทำได้ง่ายๆ

รัฐธรรมนูญบัญญัติให้มืองค์กรอิสระขึ้นเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเลือกตั้ง เรียกว่า คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)

กกต. ก็มักจะถูกกล่าวหาเสมอว่าสนับสนุนพรรคการเมืองฝ่ายโน้นฝ่ายนี้บ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายที่เป็นรัฐบาลเพราะยังคงต้องอาศัยงบประมาณจากฝ่ายบริหารเป็นงบประมาณประจำปี

การตั้งองค์กรอิสระให้กำกับเลือกตั้งก็หวังว่าจะได้เป็นกลางได้อย่างจริงจัง แต่ก็ยังถูกยึดโยงเรื่องงบประมาณจากฝ่ายบริหารอยู่ดี หรือแม้แต่การสรรหาคณะกรรมการเลือกตั้งเข้ามาดำรงตำแหน่ง

การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

ในรูปแบบของระบอบประชาธิปไตยที่มีองค์ประกอบให้ประชาชนพลเมืองมีสิทธิเท่าเทียมกัน นั้น ได้ระบุให้ประชาชนทุกคนที่มีอายุถึงเกณฑ์การเลือกตั้งมีสิทธิในการเลือกพรรคการเมือง และผู้สมัครของพรรคการเมืองในการเมืองระดับประเทศ มีสิทธิไปลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งของตนได้

ซึ่งแน่นอนว่าการปกครองรูปแบบนี้ก็น่าจะเป็นการปกครองโดยประชาชน แต่กระบวนการไปใช้สิทธิลงคะแนน หรือระยะเวลาอาจสร้างปัญหาให้แก่ประชาชนพลเมืองอยู่ไม่น้อย

การเข้าถึง เข้าใจในเรื่องพรรคการเมือง ตัวผู้สมัคร รวมไปถึงผลของการเลือกพรรคและผู้สมัครเข้าไปแล้วนั้นก็เป็นสิ่งสำคัญที่ประชาชนพลเมืองพึงรับรู้

เมื่อกระบวนการไปใช้สิทธิ ระยะเวลาที่สั้นเกินไป และการให้ความสนใจต่อผลของการลงคะแนนสิทธิไปแล้วจะก่อให้เกิดผลเช่นไร ประชาชนพลเมืองบางส่วนอาจไม่ได้ใส่ใจ หรือต้องการที่จะรับรู้ในผลนั้นๆ หรือไม่ใส่ใจหรือสนใจเพราะเลือกไปแล้วก็เป็นเหมือนๆเดิม อีกทั้งเรื่องปัญหาเศรษฐกิจหรือฐานะของตนเองที่ย่ำแย่ เลือกไปทำไม หรือไม่สนใจที่จะเลือกจึงเกิดการลงคะแนนใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนไม่มากเท่าที่ควร มีการให้อามิสสินจ้างในการไปลงคะแนนให้ มีการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งในแทบทุกๆ ครั้งในการเลือกตั้ง เพราะเหตุผลที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนี้

ความไม่สะดวกในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นปัญหาสำคัญส่วนหนึ่ง การไม่รู้จักพรรคการเมือง หรือผู้สมัครก็เป็นปัญหาอีกส่วนหนึ่ง การไม่ได้เห็นผลงานที่เป็นรูปธรรมของการไปใช้สิทธิ

ออกเสียงเลือกตั้งพรรคการเมือง และผู้สมัครก็เป็นปัญหาสำคัญอีกเช่นกัน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ก็ยังคงมีอยู่จนถึงปัจจุบัน

เพื่อประชาชน

ระบอบประชาธิปไตยคำนึงถึงเรื่องสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ความเสมอภาค และภราดรภาพ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ซึ่งระบอบนี้ก็น่าจะดีหรือเลวน้อยที่สุดก็ว่าได้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

การที่ประชาชนพลเมืองยอมสละสิทธิ เสรีภาพของตนในบางเรื่องก็เพื่อประโยชน์สูงสุดในการอยู่ร่วมกันในประเทศเพื่อสร้างสรรค์สังคมที่มีความผาสุก เกิดความยุติธรรม โดยเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของพลเมืองที่ดีที่ต้องปฏิบัติตนต่อสังคมและประเทศชาติ รวมไปถึงมวลมนุษยชาติอย่างไร เพื่อสร้างความเสมอภาคและภราดรภาพในที่สุด

ประชาธิปไตยไทย เกิดขึ้นจากกลุ่มคนหรือคณะบุคคลเพียงกลุ่มเล็กๆ ประมาณ ๑๐๐ คนเข้าปฏิรูปการยึดอำนาจจากพระมหากษัตริย์ อุดมการณ์ในบางท่านก็คงมีอยู่ แต่ก็มีผู้ที่หวังจะมีอำนาจมากยิ่งขึ้น โดยอาจยังไม่ทราบถึงความต้องการหรือเข้าใจของการเป็นผู้เสียสละในรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ต้องสร้างโครงสร้างของประเทศให้เกิดความผาสุกพัฒนา ลดความเหลื่อมล้ำให้แก่ประชาชนพลเมือง สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ประเทศชาติ มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้เจริญรุ่งเรือง จึงเกิดความคิดแตกแยกกันอยู่บ้าง

บ่อยครั้งที่เราได้เห็นการปฏิวัติรัฐประหารที่สำเร็จถึง ๑๓ ครั้ง และไม่สำเร็จ ๑๑ ครั้ง ถ้ารวมการปฏิวัติสยามอีก ๑ ครั้ง จะเห็นได้ว่าประเทศไทยตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมา มีการปฏิวัติถึง ๒๕ ครั้งในระยะเวลาประมาณ ๘๗ ปี

การปฏิวัติผลัดเปลี่ยนแย่งอำนาจกันหรือคงอำนาจของตนไว้เพื่ออะไรหรือ? มีนายกรัฐมนตรียิ่ง ๒๙ คน ในระยะเวลาที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน คำตอบอยู่ที่ว่า “เพื่อประโยชน์ของใครกันแน่”

ทุกครั้งมักจะอ้างเหตุผลเพื่อความมั่นคง สงบสุขของบ้านเมืองและประชาชน โดยมักอ้างประชาชนเสมอๆ โดยที่ประชาชนพลเมืองบางส่วนอาจเอือมระอาต่อการแย่งอำนาจกัน แต่ก็ยังมีประชาชนอีกไม่น้อยที่ไม่สนใจว่าจะเกิดอะไรขึ้น เพราะถ้ามีการเลือกตั้งใหม่ นักเลือกตั้งก็จะให้ผลประโยชน์แก่พวกตนอีกเป็นเช่นนี้อยู่เรื่อยไป

การพัฒนาประชาธิปไตยไทยจึงไปไม่ถึงไหน เป็นวงจรอุบาทว์ที่นักวิชาการมักนำมาสอนเป็นบทเรียน แต่ก็เปลี่ยนแปลงโครงสร้างเหล่านี้ลำบาก

ทุกครั้งที่มีการปฏิวัติรัฐประหาร ก็เปลี่ยนรัฐธรรมนูญซึ่งถือกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งการแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้ แก้ไขเพื่อใคร มีรัฐบาลมาถึง ๖๒ รัฐบาลในระยะเวลา ๘๗ ปี เฉลี่ยอายุรัฐบาลประมาณปีเศษ จึงสั้นไม่สามารถพัฒนาต่อเนื่องได้

การอ้างเพื่อประโยชน์ของประชาชนยังคงมีอยู่และนโยบายต่างๆ ก็เป็นเพียงของล่อให้ประชาชนอ่อนแอลง พึ่งพาตนเองได้ยากยิ่งขึ้น โครงสร้างเช่นนี้จะเปลี่ยนแปลงได้อย่างไรในเมื่อความต้องการชนะการเลือกตั้งหรือได้อำนาจโดยรัฐประหารมีความหวังเพียงการเข้ามาบริหารประเทศ โดยใช้นโยบาย “ประชานิยม” คือ มอมเมาประชาชน มิได้หวังสร้างความเข้มแข็งให้ประชาชนในชาติแต่อย่างไร

อาจกล่าวได้ว่าเป็นประชาธิปไตยไทย เพื่อประโยชน์ของอำนาจเก่า และอำนาจใหม่ ที่ผลักดันกันมีอำนาจโดยมิได้คำนึงถึงการพัฒนา สร้างทรัพยากรมนุษย์ในประเทศให้มีความรู้ความสามารถ แข็งแรงในการอยู่รอดปลอดภัยบนโลกใบนี้

ประชาชนพลเมืองมักถูกอ้างเสมอ ๆ ว่า ประชาธิปไตยไทยเป็นของคนไทย โดยคนไทย เพื่อคนไทย ในรูปแบบเท่านั้น แต่หาได้เกิดขึ้นจริงแต่อย่างไร

แนวความคิด

หากต้องการเห็นการปกครองของประเทศไทยเป็นเหมือนประเทศประชาธิปไตยยุโรป หรืออเมริกานั้น ก็คงเป็นไปได้ยากด้วยสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ความเป็นอยู่วิถีชีวิต สังคม รวมไปถึงอุปนิสัยใจคอของคนไทย ซึ่งนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ มีความแตกต่างกับประเทศประชาธิปไตยทั้งหลายเหล่านี้

ประเทศไทยนั้น การได้มาซึ่งระบอบประชาธิปไตยมีรูปแบบที่ไม่เหมือนกับหลายๆ ประเทศ ขณะที่หลายๆ ประเทศอาจต้องแลกมาด้วยเลือดเนื้อและชีวิตของประชาชนพลเมืองกว่าจะได้รับ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองเป็นประชาธิปไตย

ดังนั้นประชาธิปไตยไทย จึงมิได้มีรากแก้วเป็นของตนเองโดยแท้จริง เป็นเพียงการติดต่อตอ กิ่งก้านประชาธิปไตยแบบผิวเผินมาจากประเทศประชาธิปไตยอื่นๆ ซึ่งขาดการริเริ่มหรือมีส่วนร่วม จากความต้องการของประชาชนพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศโดยแท้จริง

รูปแบบประชาธิปไตยที่วันนี้จึงมีการนำองค์ประกอบของประชาธิปไตยมาเพียงอย่างเดียว ขาดจิตวิญญาณหรืออุดมการณ์ของหลักประชาธิปไตย สังเกตได้จากรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด ในการปกครองประเทศ

รัฐธรรมนูญที่มุ่งสร้างโครงสร้างเพื่อรักษาฐานอำนาจของตนและพวกพ้องที่สนับสนุนค้ำจุน อำนาจของตนโดยปราศจากการยึดโยงถึงรากหญ้า (ฐานราก) ของประเทศทำให้ประชาชนฐานราก ของประเทศถูกโครงสร้างเหล่านี้เอารัดเอาเปรียบจนทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ประชาธิปไตยของแต่ละประเทศพึงคำนึงถึงประชาชนพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศที่จะ ได้รับการพัฒนาทั้งความรู้ความสามารถ ความเข้าใจในเรื่องของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ลดความเหลื่อมล้ำ นำความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นแก่คนในประเทศชาติ

๑ โครงสร้าง

อันดับแรกที่สำคัญ คือ รัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ต้องเกิด จากการร่างขึ้นโดยประชาชนพลเมืองหรือตัวแทนในแต่ละภาคส่วน โดยยึดหลักเรื่องสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค หน้าที่ เสรีภาพ รวมไปถึงการก้าวสู่ความเป็นภราดรภาพ

โครงสร้างใหญ่ของประเทศคือ กฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ(รัฐธรรมนูญ) ดังนั้นจึง ต้องถูกร่างขึ้นหรือมีที่มาจากความเสียสละ และอยากเห็นอนาคตของชาติที่จะทำให้ประชาชน พลเมืองมีความผาสุก โดยที่คณะผู้ร่างอาจไม่ต้องเข้ามาเป็นผู้เล่นในกติกาที่ร่างขึ้น หรือไม่ลงเล่น

การเมือง เป็นนักการเมืองเลยก็เป็นการดีเพราะอาจติดข้อครหาในทิวาจะเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่ตน

การให้ตัวแทนหรือผู้แทนที่ได้รับการเลือกจากกลุ่มคนแต่ละอาชีพ แต่ละแขนง แต่ละหมู่เหล่าเข้ามาร่วมกันระดมความคิดเห็นโดยมีนักกฎหมายที่สามารถร่างเนื้อหาข้อกำหนดบังคับให้สละสละวายเป็นไปตามข้อคิดเห็นที่ตลกแล้วจะช่วยให้เกิดความยอมรับกันทุกฝ่ายตั้งแต่ต้น จะได้ไม่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญกันบ่อยๆ

๒ ระบบ

กฎหมายต่าง ๆ ทุกกระทรวง กรม กอง หน่วยงานต่าง ๆ ที่ออกกฎหมายต้องไม่ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญ ซึ่งโดยทั่วไปก็เป็นเช่นนั้น และไม่ควรถรากฎหมายมากมายขึ้นเพียงแต่มีการปรับแต่งให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เวลา สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป และควรงยกเลิกกฎหมายข้อบังคับที่ล้าหลังให้หมดสิ้นโดยเร็ว

ธรรมาภิบาลในระบบการบริหารจัดการทั้งทางภาครัฐและเอกชนคือหัวใจหลักของระบบการขับเคลื่อน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนแล้วแต่จะมีผลทำให้โครงสร้างที่ดี มีระบบการทำงานที่ดีด้วย

การตรวจสอบและคานอำนาจซึ่งกันและกันต้องมีความเข้มแข็ง องค์กรอิสระต่าง ๆ ต้องมีความอิสระอย่างจริงจัง มีงบประมาณในการดำเนินงานให้คล่องตัว มีการตรวจสอบทั้งจากภาครัฐ องค์กรอิสระจากรัฐ และภาคประชาชน

๓. คน

ผู้ปกครองประเทศและประชาชนพลเมืองต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในการเสียสละเพื่อประเทศชาติและสังคมโดยรวม เริ่มปลูกฝังจิตสำนึกตั้งแต่เยาว์วัยให้เข้าใจในหลักประชาธิปไตย และการอยู่ร่วมกันที่ต้องอาศัยพึ่งพากันและกันอย่างขาดมิได้

การศึกษาต้องมุ่งเน้นให้ประชาชนพลเมืองเข้มแข็งทั้งความรู้ความสามารถมีภูมิคุ้มกันตนเองได้ มีโครงสร้างระบบที่เอื้อให้เข้าถึง เข้าใจ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างง่ายดาย โดยเฉพาะในเรื่องความยุติธรรม เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งลงไปและยังเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนพลเมืองรู้จักสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเสมอภาค ในการอยู่ร่วมกันในประเทศ

ประชาชนพลเมืองควรมีการตรวจสอบการบริหารงานของภาครัฐ ไม่ว่าจะเริ่มต้นออกกติกากฎระเบียบ หรือกฎหมายโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สภาประชาชน สมาคม มูลนิธิฯ ประชาสังคม สภาอุตสาหกรรม หอการค้า ฯลฯ ในการรับรู้และอาจเข้าร่วมพิจารณาถึงผลได้ผลเสียในการออกกำหนดกฎหมายที่สำคัญซึ่งจะมีผลต่อภาคส่วนของตนในรูปแบบของ FTA หรืออื่น ๆ เป็นต้น

ประชาชนพลเมืองและภาคเอกชน อาจรวมตัวเป็นประชาสังคมซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมายที่อาจไม่เป็นธรรมหรือเอื้อประโยชน์ต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีมาช่วยในยุคนี้นี้ โดยให้พวกเขาทั้งหลายสามารถได้รับสิทธิประโยชน์ หรือรางวัลในการปฏิบัติการตรวจสอบ เป็นหูเป็นตาให้แก่ภาครัฐและสามารถช่วยควบคุมการคอร์รัปชันได้เป็นอย่างดี จากสมาร์ตโฟน หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในอนาคตก็จะเป็นการดี

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร (๒๕๕๗),ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย : ฉบับปรับปรุงเป็นภาษาไทยจาก

A history of Thailand (กรุงเทพฯ : มติชน)

ภาษาต่างประเทศ

Diamond,Larry,Lecture at Hilla University for Humanistic Study, “What is Democracy” ,๒๑

มกราคม ๒๐๐๔

Diggs.B.J (๑๙๗๓-๐๑-๐๑) the Common goal as peason for Political Action” in Ethics ๘๓(๔)

Rawols,Johe,ATheorg of Justice; Oxford University Press, revised edition,๑๙๙๙

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ภาษาต่างประเทศ

[www.democracy-building .info](http://www.democracy-building.info)>definition of democracy

Peeraponassawatheppitak.blogspot.com

